СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLV. Ч. 183. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 9-го серпня, 1937. VOL. XLV. No. 183. Jersey City, N. J., Monday, August 9, 1937. THREE CENTS

СЕНАТ ЗА МЕШКАЛЬНИЙ ПРОЄКТ

ВАШИНГТОН. — Сенат ухвалив 64 голосами проти 16 мешкальний законопроект Вагнера й Стіґела, на основі котрого уряд має видати 700 міліонів долярів на будування дешевих мешкань для прочищення брудних закамарків („сломз").

Проєкт обмежує свободу уряду, бо дозволяє давати допомогу на будівлі тільки тоді, як видатки на будову (поза коштом парцелі та її прочищення) не будуть виносити понад $1,000 за кімнату або $4,000 за мешкання для родини. Фондами на цю ціль має заряджувати спеціяльна рада, що буде стояти під керівництвом міністерства внутрішних справ.

КОНҐРЕС ЗА ЦУКРОВИЙ ЗАКОН ПРОТИ ВОЛІ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНҐТОН. — Не зважаючи на те, що президент Рузвелт загрозив заветуванням, конґресова палата послів ухвалила 165 голосами проти 55 закон про контролю цукру.

Президент противився тому, щоби поміщувати в закон обмеження продукції цукру на Ґавайських островах, у Пуерто Ріко й на Дівичих островах.

ПРИСПІШУЮТЬ СУДОВИЙ ПРОЄКТ.

ВАШИНҐТОН. — Провідники сенату згоджуються з опозицією на преріжні модифікації закону про реформу нижчого федерального судівництва, щоб тільки довести якнайскорше до дебати й голосування над проектом.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР АМЕРИКИ З РОСІЄЮ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд заключив з російським большевицьким урядом новий торговельний договір.

Головними точками цього договору є надання Росії Злученими Державам·· станов...ца так званої найбільш упривілейованої держави. За те Росія гарантує замовити від Америки товарів вартости 40 міліонів долярів.

ЧУТКИ ПРО НАМІРЕННЯ УСТУПЛЕННЯ ФАРЛІЯ.

ВАШИНҐТОН. — У столиці кружляють чутки, що Джим Фарлі, голова краєвого комітету Демократичної Партії, має незадовго зректися свого становища в кабінеті президента Рузвелта та стати головою продавців автомобілевої компанії „Пірс-Еров".

ЗАХОДЯТЬСЯ КОЛО ЗЛУЧЕННЯ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — На зборах представників усіх місцевих робітничих юній, між котрими були юнії Американської Федерації Праці й юнії Комітету Промислової Орґанізації, постановлено повести акцію за обєднання цих двох груп в одну.

БОРОТЬБА МІЖ ЮНІЯМИ.

НЮ ЙОРК. — Юнія морських робітників, що належить до Американської Федерації Праці, погодилася з власниками корабельних варстатів, але цю угоду юнія цих робітників, що належать до Комітету Промислової Орґанізації, таврує як зраду робітничих інтересів і просте скебівство (хрунівство).

МІЖГРУПОВА БОРОТЬБА МІЖ НІМЦЯМИ.

ВАШИНҐТОН. — Майор Юліюс Гоксфельдер, адвокат Німецько-Американської Ліґи Культури, зявився в імені цеї організації в бюрі іміґрації й натуралізації та добивався відібрання американського горожанства Фріцові Кунові, провідникові націстичних груп в Америці.

КАРАЮТЬ СТРАЙКАРІВ ЗА НАПАДИ.

КОВИНҐТОН (Вірджінія). — У місцевім стейтовім суді засуджено Чарлза Мундія на два роки вязниці за те, що він підчас одного страйку брав участь у нападі юрби на страйколомів.

ЗА ПОБИТТЯ ЮНІЙНИХ ОРҐАНІЗАТОРІВ.

ДІТРОЙТ. — Дірборнська Комісія Безпеченства, що керує поліцією, постановила потягнути до відповідальности за занедбання обовязків 6 членів місцевої поліції підчас побиття юнійних орґанізаторів коло брам фабрики Фордової компанії дня 26-го травня.

ЖДАЛИ НА СМЕРТЬ МАТЕРИ З УРОДИНАМИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — У Ґенеральнім Філядельфійськім Шпиталі лікарі ждали на смерть 27-літньої жінки, Марії Вокавсіні, а як вона вмерла, вибрали з неї дитину.

Дитина при народженні мала 108 ступнів горячки; при невпинній лікарській опіці горячка спала до 101 ступнів. Тепер лікарі мають надію удержати дитину, що родилася по смерті матери, при житті. Дитина знаходиться ввесь час у шатрі кисня.

ТОМАС МУНІ ХОРУЄ.

САН КВЕНТИН (Каліфорнія). — Томас Муні, юнійний орґанізатор, що відсиджує несправедливо наложену кару за підложення бомби під параду военного приготування в Сан Франціско в 1916-тім році, занедужав на тяжку недугу шлунка. Здається, треба буде робити йому операцію.

ЯК ВИХОВУЮТЬ СОВЄТСЬКУ МОЛОДЬ.

У Москві на денному порядку продаж горівки кільканацятилітнім хлопцям, без уваги на те, чи це діється в ресторанах, чи теж у центральному парку культури й відпочинку.

ОКРЕМІ ВАҐОНИ ДЛЯ ЖИДІВ.

Жидівська преса пише, що дирекція залізниць у Катовицях призначила для пасажирів жидів окремі ваґони у залізницях, підкреслюючи, що кондуктори виганяли жидів з загальних ваґонів до ваґонів спеціяльно призначених для жидів, що жиди пасажири дуже обурені з такої ізоляції в поїздах.

ОБІКРАЛИ УКРАЇНСЬКУ КООПЕРАТИВУ.

1. VII. ц. р. в Дідилові, пов. Камінка Струмилова, обікрали українську кооперативу „Згода" на шкоду коло 600 зл. Вломники висипали з мішків цукор, риж, сіль і інші товари й, вимішавши те все, зробили непридатним до вжитку. Вломників — як і попередніми роками, — не зловили.

ЗА ПОБИТТЯ ДИТИНИ.

Недавно тому дійшло в Бучачі вечором до великої авантури, що її спричинив Артур Райс. Він побив тяжко свого 13-літнього сина за те, що просив деколи у своєї мачухи їсти. Крик катованої дитини стягнув перед дім велику юрбу, що вибила вікна в Райса і хотіла побити нелюдяного батька та мачуху, але їх вирятувала з рук юрби поліція. Справу знущання над малим хлопчиною розглядатиме суд.

ТВЕРДИЙ СОН ВЛОМНИКІВ.

До помешкання прокурента банку у Відні вломилися вломники, ограбили геть до тла ціле помешкання, спакували добичу до мішків і... по тяжкій праці заснули. Тимчасом сусіди повідомили поліцію, яка застала ще в хаті вломників, що спали твердим сном на мішках.

СПІВ ЗА 200,000 ЗЛОТИХ.

Лондонське радіо хотіло дати своїм слухачам правдивий спів соловія. Відомо, що соловій — це дуже полохлива птиця й трудно дібратися до нього так, щоб неспостережно записати його голос на відповідну грамофонову плиту. Отож треба було багато труду, щоб підслухати з апаратом цілий спів соловія. Нарешті це вдалося, але кошт записання тої плити співом соловія виніс разом на польські гроші 200 тисяч зл.

ДУШОГУБСТВА НА ПОЛІССІ.

Сокирою вбили 6 осіб невідомі злочинці в селі Луцевичі на Поліссі. Вбиті — це родина купця А. Соколовського, власника споживчої крамниці. Вбивники ограбили дім із готівки.

БУДУЮТЬ НОВУ ВЯЗНИЦЮ.

Побіч городського суду в Ярославі збудують вязницю на 200 вязнів. Вязниця буде карна і слідча. Фонди на будову вязниці в Ярославі вже призначені.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА ОРАТОРСЬКОГО МИСТЕЦТВА В ПРАЗІ.

В шк. р. 1937-38 відкривається в Празі Українська Школа ораторського мистецтва для української молоді. Вже виготовлено текст українського підручника: 1) Вступ: „Українська інтеліґентна молодь і ораторське мистецтво" та 2) Виклади: „Систематичний курс ораторського мистецтва". Цей підручник повиннаб використати й українська інтеліґентна молодь поза межами Чехословаччини.

ПРИВЕРТАЮТЬ СТАРУ ЗАПЛАТУ ПРИСЯЖНИМ.

Сенат у конґресі ухвалив закон, уже ухвалений палатою послів, на основі котрого присяжні федеральних суддів мають знову діставати по $4 відшкодування на день. У 1933 році це відшкодування знижено до $3.

ВБИВ ТРИ ОСОБИ И СЕБЕ.

Вернард Ґреґор, 20-літній книговод без заняття в Питсбурґу, Пенсилвенія, застрілив свою матір-удову й дві сестри, а потім убив себе. Лишив листи, з котрих видно, що він був божевільний через маєтковий стан рідні.

КАРА НА НЕВІРНОГО ЧОЛОВІКА.

Одна селянка в Болгарії завважила, що її чоловік зраджує її з селянкою з сусіднього села. Щоб переконатися про це, заявила свому чоловікові, що виїжджає до своєї мами. Тимчасом притаїлася коло хати і ждала на прихід любки свого чоловіка. І дійсно діждалася її. Коли любка ввійшла лише до хати, заздрісна жінка кинула крізь отверте вікно два кошикові вулики. Бджоли так покусали невірного чоловіка та його любку, що лікар ледви врятував їх життя.

„НЕМА УКРАЇНЦІВ".

Висловився так при „поборовій" комісії новий зборівський староста. Питаючи наших хлопців при бранці: „пан поляк, чи русін" — дістав відповідь: „я українець". „Сон тильно поляци і русіні, а українців нема". Виходить, що новий староста в повіті, де є 80 проц. українського населення, належить до школи відомих наших „приятелів".

ПОЖЕЖІ ВІД ҐРОМІВ.

Над Бродами і повітом шаліла буря, підчас якої грім ударив у стодолу Марії Гузарської у Стибурівці. Пожежа знищила господарські будинки. Крім того грім поразив Івана Гузарського з сином, які сиділи під стодолою. Одночасно грім ударив у хату Гилі у Поникві і поразив Ілька Гилю та його сина Івана. Їх відвезли до шпиталю у Бродах. У Келянівці, пов. Рашів, згоріли від грому будинки А. Фура.

СМЕРТЬ ЗА ЦІЛУНОК.

До одної селянки-вдовиці в Басарабії почав залицятись один селянин. Коли хотів її поцілувати, вдова вбила його сокирою.

АРХИПЕНКО ПОЧИНАЄ НОВУ ПРАЦЮ.

Відомий український різьбар Олександер Архипенко почав у Сієтлі, в стейті Вашинґтон, нову різьбарську працю, памятник князя Володимира Великого, що по викінченні стане в Культурнім Городі в Клівленді, Огайо. За намірами мистця, фіґура князя буде мати 5 до півщеста стопи висоти, а педесталь — 7 стіп. Задумує він виконати працю у візантійськім стилі. Артист тішиться, що має повну свободу інтерпретації в цьому стилі. Виконання цього твору уможливив У. Н. Союз, коли, згідно з директивою останньої конвенції, головний екзекутивний комітет рішив виасиґнувати з народнього фонду $1,000 на цей твір. Комітет уже дав артистові на рахунок праці частину цієї суми.

ШЕВЧЕНКО ЧУЖИМИ МОВАМИ.

З совєтської преси довідуємося, що Шевченків „Кобзар" вийшов у жидівськім перекладі Давида Гофштейна (що перекладав і твори Франка). Державне видавництво Грузії видає теж збірник творів Шевченка грузинською мовою за редакцією Ак. Татарішвілі й Симона Чіковані. Сюди ввійдуть, крім поем і лірики українського поета, статті про його творчість та бібліографія. Збірник розпочинає стаття С. Чіковані „Поезія Шевченка грузинською мовою", ну й стаття єдиного тепер по знищенню й засланню майже всіх учених-літературознавців, „фахівця" від української літератури А. Хвилі. Тимчасом у грузинській ґазеті „Комуніст" (чч. 12. IV. і 26. IV.) стрічаємо переклади грузинською мовою отсих творів Шевченка: „Маркевичу" і „Кавказ", що їх зладили поети В. Горгодзе та Ніколо Міцішвілі. Головні Шевченкові твори перекладені також каваксько́ю мовою (киргиз-казахи — туркське племя, живе в степах за Уралом). Минулого літа відвідала Україну бриґада угорських „революційних" письменників, що мала навязати контакт з українськими „майстрами мистецького слова" та зокрема зорганізувати переклади україських творів угорською мовою. Один із членів бриґади, Анатоль Гідаш, знайомив із своїми майстерними перекладами Шевченкових поезій. Навіть через совєтське радіо з Москви передавано відчит Гідаша про українську літературу, зокрема про ролю й творчість Шевченка, та переклади „Заповіту" й „Світе тихий".

САМОЦВІТИ І ЇХНІ ХИБИ.

Самоцвіти є переважно дуже делікатні й тратять у невідповідних обставинах колір або блеск. До найтреваліщих належить смараґд, шафір і рубін. Соняшне проміння шкодить топазам і ґранатам. Найделікатніший зі всіх каменів опаль. Складається він з мікроскопійних кришталів, які тратять колір при шліфуванню. Перла тратить нераз блеск від дотику брудної руки. Найтреваліший є брилянт, але й він не виносить надто високої температури.

ДАЛІ СКЛАДАЮТЬ ВИНУ НА „ТРОЦЬКІСТІВ"

МОСКВА. — Совєтський головний прокуратор Вишинський видав до всіх совєтських часописів комунікат, у якому говорить, що це „троцькістично-бухарінські зрадники" винуваті, що в Совєтах так гостро примінювали закон з 7 серпня 1932. На основі цього закону совєтська влада тяжко карала селян за найменший крадіж публичного добра. Тепер Вишинський признав, що бували випадки, де розстрілювали селян за те, що збирали колосся на полі, або за те, що збирали дикі квасниці в лісі. Одну дівчину засудили навіть за те, що вона напилася молока з гладущика, коли доїла колгоспні корови. Всю вину за те тепер Вишинський складає на „троцькістів", але рівночасно заявляє: „Закон з 7 серпня ще далі є в повній силі. Він буде і далі в силі, так довго, як довго існуватиме бодай один ворог, що сміє посягнути руку на публичне соціялістичне добро, що є святою і непорушною основою соціялістичної держави робітників і селян. Закон з 7 серпня, як це вже Сталін виказав, є тепер основою революційного законодавства".

НЕ ДУРНИЙ ВЕРТАТИСЬ ДО СОВЄТІВ.

ПАРИЖ. — Директор совєтського бюра товарообміну в Парижі, Заферман, дістав від своєї влади приказ вертатись до Москви. Але Заферман не послухав цього приказу і публично відмовився вертатись до Совєтів, мотивуючи свій учинок тим, що совєтська влада шість тижнів тому в подібний спосіб покликала до Москви його попереднього шефа, Адамського, і там його арештувала. Заферман також заявив, що багато з його приятелів в останніх часах арештовані владою та позбавлені горожанської чести невідомо з яких причин.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ЗАКИДАЄ ЗАМАХ НА КОЦА УКРАЇНЦЯМ.

ВАРШАВА. — „Віленське Слово" у звязку з замахом на шефа урядової польської партії Озон пише: „Про замах на полк. Коца треба би писати згідно із значінням цього політичного факту. Але щож, коли наступає цензура і конфіскати. Коли замордували Перацького, кинуто спершу підозріння на „обуз народово-радикальни". „Слово" відважилося цьому не вірити і вказало на українців як на справжніх справників морду. Вбито Тадея Голуфка. Броніслав Перацький, без сумніву найбільший правий і націоналістичний з групи полковників — убитий. Виконано атентат на полк. Коца, людину без сумніву з правими поглядами у багатьох справах. Дійсно збіг обставин!"

НЕВІДОМІ ЛІТАКИ ОБСТРІЛЮЮТЬ ЧУЖІ КОРАБЛІ.

АЛЬЖІР. — Невідомо чиї літаки й невідомо з яких причин почали нагло бомбардувати чужі купецькі кораблі, що знаходилися на Середвемному морі, трицять миль від Альжіру. Бомби ушкодили один італійський корабель, один французький і один англійський. Кораблі вислали алярмуючі радіові повідомлення.

АНҐЛІЯ ВИКИДАЄ ДВОХ НІМЕЦЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ.

ЛОНДОН. — Анґлійська влада дала черговий доказ, що коли йде про безпеку свого краю, то демократична влада поступає таксамо безцеремонно, як і диктаторська. Цими днями три німецькі журналісти в Лондоні дістали повідомлення від місцевої влади, що їм відмовляється дозволу на дальший побут в Анґлії і вони мусять опустити край. Причин цього вчинку не подано.

ФІНЛЯНДІЯ ПОНОВНО ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС (Фінляндія). — Фінляндію відвідала група німецьких военних кораблів під проводом капітана Лойка. Фінська влада справила цим кораблям сердечну гостину. З того приводу занепокоїлися Совєти, які підозрівають, що між Німеччиною і Фінляндією знов прийшло до зближення і що ця гостина це фактично замасковані морські маневри злученої фінської і німецької фльоти.

ЖИДИ РОЗДВОЇЛИСЯ ЩОДО ПОДІЛУ ПАЛЕСТИНИ.

ЦЮРІХ. — На жидівському сіоністичному конґресі, що тепер відбувається у Швайцарії, жиди роздвоїлися щодо справи поділу Палестини. Одні є за поділ, кажучи, що цей поділ буде корисний для жидів, бо дасть бодай над частиною Палестини повне право жидам, а другі є проти того. Перша група дістає щораз більше прихильників, а то тому, що в поділі Палестини припала найкраща частина краю жидам, а також тому, що надіються ще більше виторгувати від анґлійців, які мають над Палестиною мандат.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗУМНІ ПО ШКОДІ

Заява Г. Тершаківця, посла до польського сойму й заступника голови УНДО, в анкеті львівського щоденника „Діло" розкриває під деякими оглядами річи, що їх інші політики цієї групи виминають або навіть закривають.

Посол Тершаковець передівсім розкриває ті причини, що заставили свого часу цю групу піти при виборах до польського сойму на переговори з польським урядом. Посол Тершаковець вичисляє між першими причинами події у Великій Україні. Які саме події у Великій Україні він має на думці, він не каже; догадатися можемо, що він має на думці зворот московського уряду проти „українізації" та насильну розбудову колхозів. Говорить далі про події в Европі й знову не каже, які саме події вплинули на цю зміну тактики УНДО. Говорячи про третю причину, внутрішні зміни в Польщі, він уже означує їх ближче. Мовляв, він має на думці перестрій держави в сторону тотальности, себто фашизму. Це були зверхні причини; причини, що заіснували поза українською суспільністю.

Рівнорядно з ними п. Тершаковець подає внутрішні українські причини, а саме невдачу опозиційної політики в роках 1928—1935 та „бажання дістати політичного партнера для вищих цілей". Що це за „вищі цілі", можемо хіба догадуватись, а наскільки реальними були сподівання дістати в Польщі „політичного партнера" для цих цілей, показав реальний досвід.

„Наслідки нової політичної тактики проводу УНДО", каже коротко п. Тершаковець, „були відємні. Ми не осягнули майже нічого з 18-тьох постулятів, що їх висунув наш політичний провід, але й не дістали ми навіть тих речей, які нам належалися на підставі конституції та про які раніше згадував і сам уряд".

П. Тершаковець далі показує, що навіть конкретні обіцянки варшавського уряду унеможливлялю польське урядництво на місцях, а навіть як воно не ставило перешкод, то польське громадянство підносило гістеричні крики проти українського походу й заставляло польський уряд ламати обіцянки українцям. З цього видно, наскільки слабкий є уряд навіть у державі, що посунулася в сторону тотальности. Виходить, що провідники УНДО думали, що при тоталітарній державі, при новій виборчій системі, що зводить до мінімальности політичну самочинність народу, уряд буде всесильним паном; а тимчасом уряд став забавкою в руках гістеричної польської преси й вулиці.

Короткий висновок щодо фактів п. Тершаківця невеселий: На його думку, УНДО зневірилося було в тактику опозиції, бо не бачило з того ніяких реальних вислідів. Тепер знов УНДО зневірилося в тактику „нормалізації" угодовости, бо теж не бачить з неї ніяких реальних вислідів. Це ще не було найсумніше, якби п. Тершаковець дав з цеї науки минулого ясну відповідь, що робити набудуче. Одначе такої відповіди шукати зайво. Дальше держатися тактики „нормалізації" неможливо. Вертатись до тактики опозиції він не думає. Якої тактики держатися? — це все ще не відповіджене питання.

ОПОВІДАННЯ ВИГНАНОГО З СОВЄТІВ ЖУРНАЛІСТА

Кореспондента віденської „Нає Фрає Прессе", Миколу Басехеза, викинули недавно большевики з царства Сталіна за границю. Він посилав дописи, в котрих уже занадто писав правду про відносини в большевицькім „раю". А цього большевики не люблять. Бесехез мешкав уже 15 літ у Москві та висилав звідтам свої дописи.

Признатись мушу, що я вже від яких 10 літ, читаючи ті його дописи, мав деякі сумніви, чи це й справді пише людина, що сидить під боком чеки. Мені здавалося, що це мусить бути якась містифікація; що ті статті зложені на підставі приватних листів і оповідань людей, що жили якийсь час у Советах та щасливо вирятувалися з цього так зручно перед чужинцями замаскованого пекла. Так були вони безоглядно писані і так відважно.

Аж показується, що Бесехез таки жиє, та що удалось йому якось вирятуватись без кулі в голові.

І ось на потіху і користь Вп. Читачів подаю понижче в перекладі інтерв'ю, яке з Бесехезом мав у Відні один журналіст.

—o—

Недалеко головного телеграфічного уряду у Відні є каварня, що представляє неначе головну кватиру кореспондентів до заграничних часописів. Вони сидять там з малими перервами властиво від рана до пізної ночі.

Коли я туди вчора ввечір заглянув, щоби покріпити тіло філіжанкою кави, а духа найновішими відомостями, завважив я при однім столику якусь нову, цілком досі незнану „пику", а це в тій каварні, де всі себе знають, належить до рідкостей.

Кельнер очевидно все знає, то й каже мені до вуха:

„Це редактор Бесехез, котрого видалили з Москви.

За хвилю я вже сидів при його столику і, представившись, кажу:

„Думаю, що ви себе краще почуваєте у Відні, ніж іще недавно — в Москві?

„Про це не може бути двох думок", відповідає, усміхаючись, Басехез, молодий іще чоловік, низького росту, з живими гострими очима, та курить папіроску за папіроскою.

Ви переживали — кажу — 15 літ у Москві то й знаєте добре тамошні відносини. Для нас, європейців, є Москва все ще сфінксом (загадкою). Позвольте, пане товаришу, що вас запитаюся: Що властиво діється в советській Росії? До чого прямує Сталін?

„Можу вам на ту тему виголосити ціле експозе — розпичинає говорити Басехез. „Є це такі справи, про котрі культурний світ не є ще добре поінформований.

„По цілім світі поширилась іменно думка, немовби Сталін зрікся погляду викликати в цілім світі революцію. Є цей погляд очевидно цілком помилковий. Також і теперішні большевики прямують до викликання такої революції. Одначе мусимо зробити ріжницю між тезами Леніна і методами Сталіна.

„Ленін був послідовним інтернаціоналістом та ждав вибуху світової революції в тій формі, що кожний поодинокий народ сам до цеї революції пристане. Отже Ленін числив на допомогу комуністичних організацій із заграниці.

„Але цілком інакше дивиться на ту справу **Сталін.**

„Він впроваджує цілком пляново в советській Росії **націоналістичний напрям**, бо згори зрікається співпраці заграничних комуністів у викликанні світової революції, до котрої одначе прямує цілою силою пари. Лише коли Ленін числив на допомогу від заграничних комуністів, Сталін задумує зреалізувати свій плян **викликання світової революції виключно лише при допомозі советської червоної армії.**

„Сталін рішився на таке попросту, тому, що він не вірить в енергію і завзяття заграничних проводирів комуністичного руху.

„Одначе це не є одинока причина.

„Я скажу тепер — каже Бесехез — ось таке, чого — як думаю — не знає ще Европа й інший культурний світ: **Сталін побоюється конкуренції.**

„Сталін не бажає собі того, щоб з круга визначних комуністичних діячів за границею вибився на перше місце вожд, котрий міг би евентуально перерости його щодо впливів і нових ідей та в той спосіб скинути його з педесталу й позбавити його ореолу*)

„Сталін не хоче, щоб такий вожд міг створити евентуяльно якусь нову большевицьку державу, котра би могла стати поважною конкуренцією для... Кремлю в Москві.

„І це є власне причиною, що Сталін волить опертися при переведенні свого пляну на **своїм війську,** ніж на заграничних комуністичних проводирах, котрих попросту він боїться.

„Останні законодатні зміни в советській Росії, націоналістичний рух внутрішньої політики та розповсюднювання на приказ Сталіна шовіністично - імперіялістичних кличів — усе те служить для большевицької світової революції лише **виключно російськими силами,** а не чужими".

— А що думає Сталін — запитав я — про порядки у „третій державі" (Гітлера)?

„Уже в р. 1926 — відповів на це Бесехез — пророкували московські теоретики, що Гітлер забере владу в Німеччині до своїх рук. І це є незаперечним фактом, що Москва дала німецьким комуністам припоручення в тім змислі, щоб німецько - комуністична партія **не робила Гітлерові великих труднощів** у його стараннях захопити владу.

„Щоб зрозуміти ту безумовно дуже дивну тактику, треба піднесети, що, за большевицькими догмами, є національний соціялізм (як от у Гітлера) останнім етапом капіталістичної господарки. Отже завданням німецької комуністичної партії було лише приспішити цей упадок.

„Крім того числить Москва на це, що в найближчих роках поділиться німецька суспільність на **дві** засадничі **касти:** на касту багатих людей і на касту пролетарів. Це приспішить повстання загальної кризи в Німеччині, а вона до 5—6 років пошириться на цілий світ і стане тимсамим кульмінаційним пунктом господарської кризи (депрісії) на цілім світі.

„Отже Москва жде на вибух загального невдоволення широких мас у Німеччині — власне внаслідок кризи.

„На ту хвилю приготовляється червона армія та цілий советський апарат Росії".

(Так говорив Басехез, а я собі думав: чи припадком до тої пори не досягне свого найвищого пункту і криза невдоволених мас у советській Росії? А що тоді станеться зо Сталіном?).

Наша розмова зійшла на інші шляхи і я запитавсь, яка тепер ситуація повстала по замордуванні Тухачевського та інших високих ґенералів.

А на це Басехез:

„Тепер не дозволено ніякому громадянинові советської Росії сходитися разом з чужинцями під загрозою гострих кар. Інакше вважають його шпигуном.

„Незадовго позбудеться Москва заграничних кореспондентів, котрі мусітимуть, як ось і я, виїхати за границю.

„Виїжджаючи з Москви, мусів я полишити там два мої авта, як теж ціле помешкання, котре взяло під свою опіку австрійське посольство".

А я поставив іще один запит:

— Чи Літвінов справді попав у неласку?

„Сьогодня — відповів Басехез — не є ще становище Літвінова захитане. А що буде завтра, цього я знати не годен. Зрештою Літвінов не має ніякого впливу. Він серед теперішних відносин і так не має нічого балакати. Він постарівся та посивів.

„Балакати мають лише Сталін та ГПУ (чека)".

А тепер іще одно питання: Чи це правда, що всілякі радіоцентралі в Росії по розстрілі Тухачевського і товаришів пустили на машину похоронний марш Шопена?

„Так, — каже Басехез. — Це цілковита правда. Грано їм на прощання".

Тут підійшов до нашого столика кореспондент одного заграничного щоденника. Він також пару літ жив у Москві і з Басехезом добре знався. Обидва вони привиталися та почали нагадувати свої спільні переживання в Москві. І ось повстала між ними така розмова:

— А що пороблює советський достойник А.?

— Сидить у тюрмі — відповідає Басехез.

— А достойник Б.?

— В тюрмі".

— А така визначна людина як В.?

— Також у тюрмі.

— А чи бодай жиє?

Як я виїжджав з Москви, то ще жив. А чи ще жиє — не знаю — відповів Басехез.

„Взагалі про ситуацію в Москві можна говорити лише в часі теперішнім: уживати форми часу будучого булоб дурницею".

Ось таке виходило з їх розмови.

А Басехез сидів дальше в теплий липневий вечір на терасі каварні та слухав веселих тонів віденського вальса, що розноситься з радія у сусідній каменниці.

Він дивився на переходячих, порядно убраних людей, та розглядався мовчки навкруги. Може нагадував собі ті переживання зперед кількох заледви днів, коли перед його дверми стояла варта з ГПУ, щоб його відвезти на залізницю.

Він дивився і немов чудувався, що вже не бачить переполоханих людей, що бояться власної тіні.

Переклав **Іван Наконечний.**

*) Педесталь — це підстава памятника, а ореол — це світляний круг коло голови святих.

Степан Мусійчук.

ЗОРГАНІЗОВАНИМ УКРАЇНЦЯМ В АМЕРИЦІ

У смутку, в гірку годину
Ви кидали Україну
Й виїздили на чужину.
Ох, важкий тоді був час!

Батько й ненька вас прощали
І до себе пригортали
І в сльозах гірких благали:
„Не забудьте ви про нас!"

Брати й сестри вас просили,
Малі діти голосили,
Рясні сльози там росили,
Плакав рід за вами ввесь.

І хатиночки маленькі
І садочки зелененькі
Вас питались жалібненько:
„Куди їдете від нас?

„Ой, далеко вандрувати,
У чужину гарувати,
Щастя й долі пошукати,
Ой, далеко ми ідем!

Не журіться, батьку й ненько,
Брати й сестри молоденькі,
І ви, діточки маленькі:
Ми за вас усе спімнем!

Нас ні гори ті високі,
Ані моря ті глибокі,
Ні краї чужі, далекі
Не розлучать з вами, ні!

Ми про вас будемо знати,
Вам з чужини вістку слати
І у горю помагати,
Щоб ви стали раз вільні!

В чужині будем лучитись,
Від людей чужих учитись,
Як бороться й вільно жити,
Щоб цінив нас увесь світ.

Поможиж нам, Боже милий!
Дай, щоб по всіх днях журливих,
В нас настав цей час щасливий,
Щоб вільний був ввесь наш рід!"

Час ішов. Ви у чужині
Знайшли захист тут родині,
А з далекої Вкраїни
Все йде мова голосна:

„Слава вам, ви діти браві,
Що мене ви не цурались,
Що про долю мою дбали!
Ось, ось блисне вже вона!"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, дня 10-го серпня, в годині 7-мій вечером в гали Парохіяльній 303 Гудсон Евеню. Всі члени мають бути приявними на тих зборах, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги, або будуть суспендовані. — Микитинський, предс.; Антонів, секр.

В. Будзиновський.

ОТАМАН КРУТИФІСТ

(Оповідання з історії Запорожжя).

(5)

— Гайда! Хоч Крутифіст пяний, то він усетаки доброкінний козак. Такого коня сам пан батько наш кошовий не мав ніколи.

— Тпрр!

Лавку з отаманом Крутифостом поставили на майдані коло церкви перед кошовим, на диво і сором усеї військової старшини.

Коби то лише свої були там! На раду прийшли також офіцири, що привезли якесь письмо від царського ґенерала, котрий помагав ляхам бити гайдамаків. Через тих офіцирів, кошовий загадав якось скартати отамана за такого фігля не в своїм часі не на таке місце. Хотів зробити так, щоби був вовк ситий і коза ціла. Він промовив:

— Вам, отамане Гарасиме мабуть не сказали, що я вас прошу на військову раду, не до себе на бенкет. Виж знаєте військові порядки в Січи. Виж не такий, як гайдамаки, ті степові харцизи, котрі Умань як нічні опришки вирізали, прикриваючися іменем запорожців, за що ви, де лиш попадете на них, бєте їх...

— Бю, бю і далі буду бити! — перебив Крутифіст. — Гайдамаків буду бити і за порядок у Січи буду дбати. Хто другий, як не Колпак що днини про порядок співає? І тепер заспіваю, бо не язик, а ноги відняло мені у Метелиці.

— Говорите про порядок... А чи порядок... це, що ви тепер зробили? — спитав кошовий строго.

— Я кінно приїхав, бо не знаю, що у вас таке. Рада, не рада, бо не бачу великого прапора, ні булави, ні бунчука, ні інших військових клейнодів. Бачу, є лиш бубни. Та у Метелиці ще ліпша музика! Метелиця, бісів син, ще краще грає, як пан військовий довбиш. Він і про вас, вельможний пане батьку, пісню склав. Зараз заспіваю вам. Послухайте...

— Не на те, щоби ви співали, я приказав покликати вас, а на військову раду! — перебив кошовий.

— Та якаж то рада без клейнодів! Ще й не одні військові каплуни зійшлися тут, а з усіх куренів курята збігаються. Я гадав, що мене на який пир клинуть, отже кінно приїхав. Як би ви хотіли радити раду, то винесли би великий прапор і всі клейноди.

Кошовий вдоволений був, що Крутифіст так викрутився, беручи в оборону через поспіх знехтований старий військовий звичай. Приказав винести клейноди.

Два московські офіцири, що стояли коло кошового, гадали, що шкода часу. Один звернувся до Крутифоста і запитав:

— Гарасим Іванович!

— Не чую, не чую! Ради ще нема. Якжеж буде рада, то вам на раді стояти за мною, не перед мною, бо ви рангою молодші. Я полковник і курінний отаман, ви лиш майор!

— Він тут не майор, бо прийшов з письмом від ґенерала, — замітив кошовий. Тут неначе сам ґенерал перед нами.

— Не чую, не чую! — кричав Крутифіст. — Прапор, клейноди! Гей, ви хлопці з мого куріня! Ставайте під чинн при боці свого батька отамана. Протирай вуха і слухай! На мене гляди, бо тут буде щось цікаве... А ти, Саво, удержиш мене?

— Удержу! Лиш не рухайтеся. Стійте спокійно.

Побачивши, що виносять клейноди, Крутифіст став бурмотіти під носом:

— Бачиш, Метелиця? Тепер я відберу від тебе мої ноги!

Винесли клейноди. Старшина станула на своїх місцях. Курінні козаки уставилися за своїми отаманами. Крутифіст, стоячи цілком просто на своїх власних ногах, сказав:

— Тепер бачу, що це військова рада. Тепер нехай пан писар читає. Не хто інший, а лиш військовий пан писар має право читати на раді письма до січового товариства.

Офіцир передав письмо писареві і цей прочитав. В письмі ґенерал Кречетніков звіщав, що ватага гайдамаків під отаманом Косматим хоче з Великого Лугу пройти крізь Запорожжя і перебратися на Правобічну. Ґенерал просить вислати на ту ватагу полковника Гарасима Івановича Галючинського, званого Крутифостом.

Крутифіст звернувся до козаків пластунівського куріня і спитав:

— Хлопці! Чи чули ви?

— Чули! — відгукнулися всі.

— Ґенерал цариці знає, а як знає ґенерал, то й цариця знає, що з гайдамаками годен дати собі раду тільки отаман Гарасим Крутифіст, бо має таких козаків, як хлопці пластунівського куріня!

Звернувшись до кошового сказав:

— Ось бачите, вельможний пане батьку. Як би ви були не винесли хоругви, бунчука і булави, то я не увірив би вам, що про Крутифоста знають ґенерали цариці і сама цариця; що хочуть моїми руками задавити гайдамацьку гадину. Задавлю!

— Рада скінчина! — проголосив кошовий і всі стали розходитися. Крутифіст крикнув:

— Гей, пластунівці! вечеряти! В ночі виряджаємся в похід. Досвіта до церкви на молебень і до пана батька кошового поклонитися. Потім на коня і в дорогу. Гей, Саво! Ходи зі мною!

Коли оба ішли в сторону куріня і коло них уже не було ніяких свідків, Крутифіст промовив:

— Чи ти вже знаєш, куди я тепер поведу мій курінь?

— Знаю, батьку отамане, — відповів Деренко.

— Ну, куди?

— Проти гайдамаків Косматого.

— А ти куди вибрався був, коли я балакав з Косматим?

Деренко мовчав.

— Не відповідаєш? Не треба, бо я не такий дурний, щоби не вгадати. Чи ти знаєш, що за таке я повинен би тебе повісити разом з Косматим на Шамбаші?

— Простіть, батьку!

— Повісити, не повішу тебе, та з собою проти гайдамаків не візьму, бо ти міг би відстати від мене, доскочити до Косматого і виявити йому нашу військову тайну. Ти перестеріг би його, що я йду на нього. Він з цілою своєю ватагою втік би, ти з ним. Пішов би на Адамівку, ти з ним... І Січи тобі не бути далі. Для гайдамаків у нас місця нема. Бери свого коня, зброю, запас на пару днів і забирайся звідси. Гони, поки я добрий.

Деренко зрозумів свого отамана. Поклонився і відійшов.

Другого дня отаман Крутифіст вивів з Січи половину свого куріня. Разом з ним пішов один московський офіцир, будьтоби на охотника помагати запорожцям. Та він ішов контролювати їх, чи щиро беруться до гайдамаків. Прийшли на місце у Великому Лузі, де таборувала ватага Косматого. Попали тільки на вогнища вже вигаслі.

(Кінець).

Ґуляш.

До ресторану приходить гість і каже дати собі ґуляш. Зїв, покрутив головою. Потім замовив другу порцію. Зїв, покрутив головою. Пізніше — третю. По третій порції каже:

— Ні! Не розумію, що люди видять у тім ґуляші?

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПО МЕДВЕДЯЧОМУ.

Поліція міста Ст. Луис, розсліджуючи, як це сталося, що Артур Форбс має так сильно розбитий череп, що може з того померти, дізналася від його жінки таке:

Вона кликала свого чоловіка обідати, а він не приходив. Пішла по нього й застала його, як він спав преспокійно на софі. Вдарила його по голові запятком свого пантофля.

Видно, вдарила його так цупко, що йому аж череп тріс.

А тут люди кажуть, що казка про медведя, що пустельникові відганяв муху камінюкою, не має нічого спільного з правдою.

КАПОСНЕ ЯГНЯ.

У своїй розмові з американськими ґазетярами в Ню Йорку Еіджі Амау, японський консуль у Швайцарії, розговорився про китайсько-японську війну.

Каже, що як війна почнеться направду, то цьому винуваті будуть китайці. Адже вони стали такі націоналісти й такі ароґантні!

Повторяється історія з вовком, що збирався їсти ягня за те, що воно каламутить вовкові воду. „Таж, вовче, як я можу тобі воду каламутити, коли ти стоїш у струї води вище мене?”

„Так значить, що я брехун?”

ПОЛЯКИ, ЛИТОВЦІ Й АМЕРИКАНЦІ.

Як причинок до моїх увагпро те, як виповняти блянкети просьби про перші горожанські папери додам донесення американських ґазет про міжнародній шаховий турнір, що тепер відбувається в Стокгольмі, в Швеції.

Пише, наприклад, „Ню Йорк Таймс” одного дня, що американці добилися на друге місце, а поляки на перше. Зі спису імен шахових грачів, видно, що Злучені Держави представляли Самуель Ржешевскі та Ісаак Кашдан.

Цей Ржешевскі кілька літ тому, з приводу свого приїзду до Америки, був описуваний широко як ґеніяльний поляк.

ТЕЖ ПРОФЕСОР УНІВЕРСИТЕТУ.

У Колюмбійськім університеті, що вважає себе одною з найповажніших вищих шкіл у Злучених Державах, з початком цього річного літнього курсу обняв катедру професор Лу Ґеріґ.

Як в Европі почують про цього нового професора, то вчені будуть даром шукати по списах учених людей, бо імени професора Ґеріґа там не знайдуть. Лу Ґеріґ це відомий грач у „бейзбол”, а вчити він має власне цієї гри.

Европейський університет це напів наукова інституція, що має розвивати науку. Американський університет це практична інституція: вона вчить того, що людям треба знати. Багатьом треба знати про „бейзбол”, якщо не практично, то бодай теоретично, і Колюмбійський університет каже: „До мене всі, кому треба вчитися! На те я тут і є, щоб вас учити того, чого вам треба.”

І хто може сказати, котрий спосіб кращий?

І ЦЕ ШКОЛІ НА ПЛЕЧІ.

У деяких публичних школах в Америці завели ще одну новину: вчать дівчат, як їм закручувати собі волосся, білити лице, чорнити брови й червонити уста.

Як далеко ми відійшли від тих часів, коли родичі й учителі строго забороняли дівчатам уживати пудру, бровного олівця й ружу, бо, мовляв, це тільки продажні дівчата їх уживають.

Нині, видно, всі дівчата цього вживають, коли деякі школи вважають за потрібне вчити дівчат уживати прикрашуючих причандалів.

КРАСА ПРИРОДНЯ Й ШТУЧНА.

Заряд школи, що завела науку пудрування й малювання лиця, подав громадянству й родичам замітне пояснення.

Каже, що в нинішних часах дівчині, що хоче дістатись до бизнесу, треба знати малюватися таксамо, як їй треба знати стеноґрафію й писання на машині.

Оповідала мені одна дівчина, як вона довго шукала роботи й знайти не могла. Раз якось вона розговорилася про себе з одною жінкою, занятою в бюрі посередництва праці; вона була добра робітниця й не могла зрозуміти причини, чому їй не вдалося знайти роботу. Коли до бюра мали прийти люди, що наймають робітниць, жінка післала її до кімнати для жінок та казала їй напудрувати собі щоки, підмалювати брови й уста. Дівчина не хотіла цього робити: вона була з тих, що вірять, що дівчина має мати природню красу. Остаточно таки зробила, як їй казала жінка. І при розмові з першим роботодавцем дістала заняття...

ЩО ЧИТАЄ ТЕПЕР НАША ШКІЛЬНА МОЛОДЬ.

Таке питання ставить український львівський двотижневик „Назустріч”.

Питання цікаве передівсім для молоді. Цікаве для письменника, котрий усе пробує вгадати наперед, чи намірений ним твір буде почитний. Цікаве й для накладців. Та трохи цікаве в тому для інших громадян.

Каже автор статті, д-р Е. Грицак, що молодь не читає багато давнішої української літератури, бо для неї „твори М. Вовчка, І. Н. Левицького, П. Мирного, Б. Грінченка, навіть подекуди й Франка, це здебільша уже архівальна старовина, що її читають старші учні тільки з обовязку”.

Читач статті виходить з переконання, що молодь шукає в літературі освітлення цього життя, яке вона сама переживає.

Звісно, поза молоддю, що хоче освітлення цього життя, є люди, старі й молоді, котрі ніякого освітлення не хочуть, бо їх усяке освітлення життя разить, як сову соняшне проміння.

Пех.

— Чому опона трісла?

— Бо я наїхав на пляшку.

— Чи ти не бачив, що пляшка лежить на дорозі?

— Ні. Той чоловік мав її в кишені.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НОВА ПАЦИФІКАЦІЯ В ГАЛИЧИНІ.

Від девятнацятьох літ на землях Західньої України шаліє ляцька орда. Бо не можна назвати польської влади інакше як „ляцькою ордою” за те, що вона робить для безборонного українського населення. Бо ще не погоїлися як слід рани з першої так званої „пацифікації”, а ось Рідна Земля переходить уже другу „пацифікацію”, другий шал скаженіючого ката. Як доносить „Свобода”, в Бережанщині знов ляхи переводять страшну „пацифікацію” над невинним українським народом. Ця остання „пацифікація” ще більш рафінована і жорстокіша від першої, що відбулася в 1930 році. Лютий ворог постановив собі за всяку ціну винищити фізично український нарід, а на його місце спровадити ще більше мазурів та в той спосіб скольонізувати наші землі.

А що ми на це скажемо тут на еміґрації? Чи ми маємо безчинно приглядатися до цього, як наш рідний край кріваваться в лабетах польського зайди? Чи маємо рукою махнути на це все й відвернутися від терпінь наших братів? Чи може маємо робити так, як роблять деякі люди тут в Америці, які нібито для добра нашої суспільности відвертають увагу від терпінь нашого народу, а всю увагу нашої суспільности, як моральну так і матеріяльну хочуть скупчити на школі, де наполовину учаться айриші?

Ні. Ми не можемо і не сміємо тут на еміґрації промовчувати цеї справи, не сміємо бути глухі на терпіння нашого народу. Ми мусимо дати доказ, що ось тут чуємо плач і стогін катованих українських жінок, дітей, старців та мужів. Ми мусимо йти за голосом українського націоналізму, станути в одну зорґанізовану лаву та принести якнайбільшу поміч, моральну і матеріяльну, змаганням наших братів визволитися з цеї неволі.

Вони там на рідних землях зводять нерівну боротьбу. Багато з нашого молодечого цвіту йде на смерть. За що вони йдуть на смерть? Чи може за якісь скарби для себе особливо? Ні. Нема на світі такої людини, щоб сказала: „Дайте мені скарби, а я йду на смерть”. Вони йдуть на смерть не за скарби для себе, а за скарби для української нації, за ідею визволення української нації з тяжкої неволі.

Коли наші брати на рідних землях так мужно ставлять чоло наїзникові й не щадять найдорожчого, що має людина, а саме життя, то ми також повинні чимсь заманіфестувати нашу жертвенність і дати бодай те, що ми звідси можемо дати, а саме моральну і матеріяльну піддержку.

Ми повинні збирати жертви, а також повинні самі орґанізуватись і орґанізованим шляхом піддержувати наші змагання. Ми повинні плекати українського націоналістичного духа й піддержувати його на кожному кроці.

Українсько - американська стейтова орґанізація стейту Конетикот докладає всіх зусиль, щоб цей дух українського націоналізму вщіплювати в найширший український загал та щоб зібрати якнайбільше матеріяльних жертв для визвольної боротьби. Цього року вона влаштовує в Шутцен парку, Ню Бритен, Націоналістичний День, получений з архиерейського Службою Божою та панахидою за душі поляглих героїв, що впали за волю свого народу.

В. Калина,
Ансонія, Конн.

ДУМКИ ПРО „ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ В АМЕРИЦІ”.

День Української Жінки в Америці вже назначений. Він відбудеться 12-го вересня ц. р. Чи ми всі, то є українське жіноцтво, а також усе наше свідоме та патріотичне громадянство, готові на стрічу такого великого й такого важного Дня? Питання це важне тому, що від такого або іншого підготовлення нашого Дня залежить такий або інший вислід майбутніх нарад.

Сказано в програмових статтях про „День Української Жінки в Америці”, що ціллю цього свята українського жіноцтва в Америці є — морально скріпити українську жінку в Америці, а матеріяльно дати поміч тим, яких ворог своєю жорстокою рукою вигнав поза межі батьківщини; а спеціяльно започаткувати збирання фондів на санадорію для політичних скитальців з рідних земель.

Наше жіноцтво не повинно дивитись на наше поневолення й терпіння нашого народу безчинно, але мусить провадити боротьбу на всіх фронтах. культурнім, економічнім, політичнім, та провадити бойову роботу, яка причинюваласяб до визволення своєї нації.

Стоїмо перед великою й важною проблємою: З одного боку провід Укр. Червоного Хреста ОДВУ ставить перед усім зорґанізованим українським жіноцтвом Америки ясно означену та конкретну ціль — започаткувати збирання фондів на санаторію для політичних скитальців з рідних земель, а з другого, апелює до нас, щоб ми не дивились байдужно на наше поневолення та на страшні терпіння нашого народу, але щоб ми всі, як одна, зірвались до завзятої боротьби. Одним словом, взивається нас, щоб ми, українське жіноцтво в Америці, причинилися до визволення нашої многострадальної нації своєю всесторонною активністю.

Мені бажається сердечно, щоб заповіджений на 12-го вересня ц. р. „День Української Жінки в Америці” був у першу чергу сумлінним та подрібним переглядом наших сил і нашої дотеперішньої праці в Америці. Я тішиласяб невимовно, колиб хтось написав гарний та вичерпний, опертий на фактах та доступних джерелах, „Огляд історії українського жіночого руху в Америці”, та щоб такий огляд був надрукований і відданий до перегляду всього зорґанізованого нашого жіноцтва ще перед самим „Днем Української Жінки в Америці”. Огляд навчив би нас чимало. Бо з одного боку він показав би нам у повнім критичнім освітленні нашу дотеперішню суспільну роботу в Америці з усіми її позитивними та неґативними сторонами, а з другого, навчив би нас, як належалоб нам повести нашу всесторонну суспільно-виховну та конструктивно-бойову працю в найближчій будучности. Інакше наш День Української Жінки готов спалахнути соломяним вогнем та згаснути, як уже нераз спалахнули та згасли подібні наші імпрези в минувшині.

Нема нічого шкідливішого в суспільному життіті кожної нації, як імпрези, започатковані та переведені без попереднього основного та всестороннього підготування. Такі імпрези все кінчаться сумно, викликуючи у висліді серед широких громадянських кругів почуття розчарування та невдоволення, після чого все наступає фаза крайньо шкідливого, а навіть грізного застою й апатії до всякої суспільної роботи взагалі.

Критичний огляд нашої дотеперішньої праці в Америці з усіми її ясними й темними перипетіями-переживаннями навчив би нас головно виминати все ті більше або менше сутні перешкоди, які досі гальмували наш поступ, та таким чином вказав би нам ясний і безпечний шлях добре обдуманої та твердо уплянованої й, що так скажу, методичної суспільної праці українського жіноцтва в Америці в найближчій будучности. І я певна, що ми вже доволі наблукалися та чимало всього доброго навчилися, щоб уже раз на все дати собі спокій з усякими соломяними вогнями, та почати розумну, енерґійну, гарно упляновану та методичну суспільну роботу, яка видалаб для всього нашого народу якнайкращі овочі й успіхи, а не безцільні чергові леґкодушні потрясення, які все кидали нас у ще більшу пропасть зневіри та безчинности.

Пора вже крайня, дорогі сестри, вивести на чисту воду основної прилюдної критики все те, що нас, українське жіноцтво в Америці, болить та що стримує наш дальший бистрий поступ, про який ми всі так сердечно думаємо-мріємо, а там і так горячо обговорюємо в наших тісніших кружках.

День Української Жінки може мати епохальне значіння в житті всієї української еміґрації в Америці, якщо ми відважимося в цей день обговорити основно, щиро та без усяких прижмурювань очей всі наші чергові болячки та підготувати ясний і захопливий усіх нас плян розумної, доцільної та якнайвидатнішої суспільної співпраці української жінки у високо скомплікованому нашому збірному національному житті.

Час і місце не позволяють мені вилити ось тут на папір усе те, що каменем лежить мені від літ на серці. Скажу тільки коротенько, що найчільнішими точками наших нарад на нашім Дні Української Жінки повинні бути, на мою думку, отсі справи: 1) Видання основної історії українського жіночого руху в Америці; 2) Негайне підготування жіночого місячника, як орґану українського жіноцтва в Америці; 3) Видатна моральна та фінансова допомога визвольній боротьбі рідного народу в старому краю.

Отсе справи, які під теперішню важку та грізну хвилю висуваються на перше місце. Я вірю, що ви, дорогі сестри, видвигнете ще важніші справи та попробуєте піддати їх під розвагу нашого громадянства ще перед 12-тим вереснем ц. р. Лиш робім це щиро та обдумано, не ображуючи нічиїх переконань, а понадусе: будьмо одушевлені цим великим кличем, яким великий німецький лідер закликає ввесь свій нарід до участи та праці у відродженні німецького народу: „Хто хоче врятувати свій нарід від загибелі, мусить думати й працювати, як герой”.

Сестри! Будьмо самі геройками в теперішню велику, бо переломову хвилю в житті всього нашого народу та в житті всього культурного світу і стараймося добру частину нашого одушевлення та героїзму влити в серця тих наших безталанних сестриць, котрі ще не прозріли і з тугою виждають від нас світла, поради, помочі, проводу.

Марія Близнак,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ГЕЙСТІНҐС НАД ГУДСОНОМ, Н. Й.

Участь українців у поході.

Наше містечко Гейстінґс улаштувало 5 липня ц. р. величавий похід, у якому брали участь ріжні національности, а між ними й ми, українці. Наші товариства доложили всіх старань, щоб українська участь випала можливо якнайкраще. Ці заходи увінчались успіхом і поява нашої ґрупи випала справді дуже величаво. До походу приглядалася кількатисячна юрба і вона найбільше оплескувала появу української ґрупи.

В поході взяли участь такі українські товариства: т-во ім. Тараса Шевченка, від. 6. У. Н. Союзу; т-во Подільська Січ, від. 8, У. Н. Союзу з Йонкерс, і братство Івана Хрестителя. Попереду української ґрупи несено два прапори: американський і український. За прапорами йшли чотири дівчині, гарно убрані в українські строї. Вони несли розтягнену білу хустку з написом, що це українська ґрупа. За ними йшли 5 хлопців, убраних у козацькі однострої з шаблями. А ще далі йшов жіночий клюб з Гейстінґс, якого члениці теж були убрані в українські вишивані строї. Було також кілька малих хлопців і дівчат у строях. Одним словом, ціла наша громада виступила дуже гарно і глядачі рясно оплескували появу української ґрупи.

Цей виступ зробив для нашої громади та для всіх українців велику і гарну пропаґанду. Добре булоб, якби українці по інших містах таксамо робили.

Андрій Вовк.

Жінка: Я така сердита, що хотілаб зубами скреготати!

Чоловік (до синка): Петрусю, принеси мамі зуби. Вони там на комоді!

—o—

— Пане докторе, там у ждальні є пацієнт, який каже, що знає вже всіх лікарів світу.

— А на що жаліється?

— На лікарів!

ТАЄМНИЙ ВПЛИВ МІСЯЦЯ

—o—

Від початку людства непокоїв людину вид срібного лиця місяця, що розсипає дивне лагідне світло в тиху ніч. Первісна людина чула якусь дивну тревогу перед тим загадочним для неї небесним тілом, яке викликувало в неї якийсь таємний жах і віру в божеську силу місяця. Довгі віки грав місяць велику ролю у ріжних віруваннях, легендах та казках. Наука новіших часів насміювалась немилосерно з сильної віри людства, цілої землі та усіх народів у вплив цього таємного нічного небесного світила на деякі прояви життя живих сотворінь та людей.

Одначе тепер у науці проявляється зворот до розсліджування таємних, незнаних для нас іще науково, позаземських впливів, що діють на життя нашої планети від інших частин безмежнього всесвіту. Наука щойно у початках цих дослідів, одначе офіційна наука признала вже вплив всесвітніх сил та перемін на життя нашої планети. Тепер вчені поважно досліджують такі прояви ділання космічних сил на життя людей та інших живин на землі, як нпр. соняшні плями, космічне проміння, що приходить на землю з далеких видних і невидних зір та ін.

Щодо впливу місяця, цього найближчого небесного тіла, звязаного долею тісно і нерозлучно з нашою землею — на землю, то загально відомим і признаним є вплив місяця на води нашої землі, що зазначується припливом і відпливом вод усіх морей та океанів нашої землі. Колиж місяць має таку велику силу, що змушує до руху безмежні маси води землі, то чомуж льогічно і послідовно не приняти, що він впливає на обіг крови людей і звірят, і відживчі соки ростин? Вслід за цим піде і могутній вплив місяця на ціле тіло й душу, що чейже є в тіснім звязку з кровю та її обігом.

Під чаром місяця.

Що згадані погляди і здогади не залишені правдивої, доказової підстави, свідчать хочби приклади з життя звірят. У полудневих теплих морях живе оригінальна порода морських звірят т. зв. пальольо, що на вигляд подібні до подовгастого, грубости людського рамени, мішка. Туземці вважають їх великим присмаком, бо дають дуже ніжне в смаку мясо.

Життя того звіряти стоїть у дивнім звязку з місяцем. У жовтні й листопаді, коли на полудневих морях багато чистих місячних ночей, випливає на поверхню моря невидний в інших випадках пальольо цілими масами. Хвилі моря застелені тими звірятами. У такі ночі випливають рибалки на море і збирають легко пребагаті жнива. Той маґічний вплив місяця на пальольо є такий сильний та непереможний, що вони і в неволі, замкнені в темних акваріях, де не заходить ні один промінчик місячного світла, випливають підчас повні місяця на поверхню води, немов жене їх до того якась могутня непереможна сила, та сама, що й витягає на повехню води з морських глибин міліони їх побратимів на вільних полудневих морях.

Життя ростин між новиком і повнею.

Крім згаданих пальольо також інші звірята підпадають якомусь дивному чарові місяця. І ростини не байдужі на таємну міць місячного проміння. Потверджують це довголітні досліди у славнім Інституті Ґетеанум. Тамошні дослідники ствердили, що насіння ростин, які засаджено в часі зросту місяця (між новиком і повнею) рослита розвивалися гарніше і здоровіше, ніж ростини, засаджені підчас зменшування місяця (між повнею і новиком). Їдальні ростини, що були засіяні до повні місяця були смачніші та більш соковиті, ніж інші. Між звірятами бачимо таємний вплив місячного світла не лиш на екзотичних пальольо з полудневих теплих морей, але і на наших звичайних собаках. Кожний мабуть бачив і чув, як пси „виють до місяця". Вони деревіють, їх зіниці широко отворені та вліплені у срібне кружево місяця; так виють годинами і забувають при тім про свою вартівничу службу.

Подібно поводяться і вовки, часто в місячну ніч лунає по околиці їх жахливе виття. Також і на котів має сильний вплив місячне світло; вони зовсім пяніють та шаліють від нього.

Місяць і людське тіло.

Здавен-давна приписують цифрі „7" якесь містичне значіння в житті людини. Ця цифра є нічим іншим, як числом днів у тижні, числом, в якому менш-більш відбуваються поодинокі фази місяця. Той вплив найвиразніший в житті жінки, якої організм переходить постійний щомісячний період. Звязок періоду з місяцем потверджують досліди одної з німецьких жіночих клінік, де два лікарі, що спеціяльно занялися квестією, коли найбільше виступає період у жінок, ствердили, що саме при нові є найбільше насилення жіночого періоду. Цей прояв виступає головно дуже виразно в жінок диких племен, де життя пливе первісним, невикривленим ані в змінюванім цивілізацією, руслом. Там майже в усіх жінок племени, період виступає разом з новом місяця.

Невільники срібного світла.

Від прадавніх часів є великою і таємною загадкою для усіх людей т. зв. люнатизм — чи то мандрівка в місячну ніч підчас сну. У таких людей т. зв. люнатиків місяць діє з якоюсь непереможною силою; він бере у свою владу їхній нервовий уклад і приневолює їх до таких вчинків, яких на яві, при повній памяти вони ніколи не робилиб.

Місячне світло діє головно при повні місяця на люнатиків найсильніше; воно витягає їх з ліжок і приневолює до карколомних мандрівок, часто по ґзимсах і стрімких дахах. Загально відома річ, що коли хтось бачить люнатика в такій грізній ситуації (на краю даху тощо) не повинен счиняти крику, щоб його раптом не пробудити, бо тоді причинний, нагло збуджений, стратить голову на вид свого жахливого положення і провалиться вниз.

Згадка, як діє і впливає місяць на нервову систему людей до тієї міри, що робить із них своїх безсильних, сліпих невільників, іще не розвязана, хоча кожному ясно, що такий вплив є. В кожнім випадку причинними можуть бути лиш люди з хоробливо пробудливою нервовою системою; у здорових це явище рідке. Але й на здорових місяць має дивний вплив створюючи дивні, такі інші від денних, психічні враження і настрої і вивволюючи з людської душі її поетично-романтичні елементи.

В. Г-й.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

До виказу жертводавців, які зложили датки на визвольну боротьбу з нагоди 7-го Зїзду ОДВУ, додається такі спростування:

Стейтова Організація Стейту Конетікот зложила $50, а не $5, як було подано. 18-тий відділ ОДВУ в Пасейку, Н. Дж., зложив з нагоди 7-го Зїзду ОДВУ $15, а не $5. — У дописі пані М. Кузів з Клівленд, О., про весілля п. С. Мельника з панною Ф. Полівчак має бути: мама молодого дала $1, а потім додала ще 30 центів. — На визвольну боротьбу жертвували $8.50 українці з Гартфорд, Конн., а не гр.-кат. церква в Гартфорд, Конн.

Загнався.

Друже, дозволь, що представлю тобі: це мій приятель...

— Дуже мені приємно; приятель мого приятеля є моїм приятелем.

— ...А це моя дружина...

— О, дружина мого приятеля є моєю дружиною!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(83)



Оглянувши довкруги околицю і не запримітивши нічого підозрілого, Тарзан пустився далі в дорогу. Він чув, що що крок, то зближається більше й більше до сього невидимого ворога. Його самого почала охоплювати горячка змагань, охота боротися й поконувати противника. Його серце билося живавіше і впомповувало здорову кров у такіж здорові жили.



Раґлян був теж нервовий. Йому не йшло про боротьбу, тільки про успіхи його довгої виправи. Очевидно, він був готовий кожної секунди звести цю боротьбу й у ній ужити найбрутальніших засобів, але це він задумував зробити тоді, колиб хто станув на перешкоді його плянів. На мент його схвилювала маленька малпа, яка йому за плечима затрусила гилляками.



Раґлян, побачивши, що це малпа, не звертав на неї більшої уваги. Впевнившися на мапі, що місце, на якому він стояв, було закритим входом до „затраченої столиці", Раґлян почав руками згортати з каміння листя. Так. Мапа не дурила. Раґлянові з радости забилося серце. Згодом він зложив мапу та заховав її під камінь. Тепер вона вже була непотрібна.



За пять мінут у місці, де показалася була малпочка, показався чоловік. Це був сам Тарзан. Він заховався за корчами і підглядав руки Раґляна. Вичекавши на відповідний момент, Тарзан скочив на Раґляна і схопив його за обидві руки. Цей скок був такий наглий, що Раґлян не мав часу зробити вжитку зо своєї зброї. Здавалося, що Тарзан Раґляна легко переможе.